

Museum in de klas

Pilotversie 2020

Een project over verzamelingen, musea, museumvoorwerpen en herinneringen.

Begrippen: verzameling, museum, herinneringen, oudheidkamer, oud, nieuw.

Algemene informatie

- Doelgroep: groep 4
- Duur: 3 lessen van plm 45 minuten.
- Bijzonderheden: Er hoort een museumkoffer bij.

Inhoud van de Mobiele-Museumkoffer I

- Strijkijzer
- Turf
- Sunlight zeep
- Tol
- Pijpje met stuk steel
- Stukje tegel
- Leesplankje
- Houten schaatsen
- Medaille 30 km Molentocht de Rottemeren – ca 2010
- Boekje Leren Lezen groep 3
- 2 ingelijste foto's
- Een zaklampje

Let op:

Neem voor de eerste les een voorwerp mee van huis dat oud is.

Les 1 – Een museum

- Tijdsduur: 45 minuten
- Kijken: 3
- Praten & Doen: 35
- Verwoorden: 5
- Begrippen: verzamelen, bewaren, museum, bijzondere dingen.
- Materialen: de PowerPoint

Kijken:

Kijk samen met de leerlingen naar het filmpje 'Wolfram in het museum' (2.39 min.) op dia 1.

Praten en nadenken over verzamelingen en musea

Praat na over het filmpje. (de volledige tekst vind je hier:

https://schooltv.nl/files/Letterlijke_tekst/2014/2014_t_kkl_WO_NTR_662659_wolframmuseum01.pdf)

Bijvoorbeeld:

- Wat kun je allemaal verzamelen? (Wolfram noemt een paar dingen)
- Verzamelt er in de klas iemand iets? Wat?
- Waar bewaar je die verzameling? (in een doos, of staat hij uitgesteld zodat anderen hem kunnen zien)?
- Vertel je wel eens over je verzameling en laat je hem dan zien?
- Of is het een verzameling die je gebruikt, om mee te spelen bijvoorbeeld?
- Wat voor museum wil Wolfram beginnen?
- Wat voor musea bestaan er allemaal volgens hem?¹
- Vraag daarna: Wat is een museum (eigenlijk)²? Je vraagt hier naar een (soort van) definitie, een omschrijving van het fenomeen museum. Geef niet zelf het antwoord, laat de kinderen zelf nadenken en speculeren en vervolg uiteindelijk met:

- Wie is er wel eens naar een museum geweest?
- Wat heb je daar gezien?
- Hoe ziet een museum eruit van binnen? Wat kun je daar allemaal zien? Help de leerlingen om te komen tot de volgende opsomming. De PowerPoint kan vervolgens deze elementen illustreren.

Er is/zijn altijd...

- **Vitrines:** glazen kasten en kastjes waar dingen in staan. Wat voor dingen? Praat hierover. Er is kunst, er zijn oude dingen, er zijn 'natuur'dingen zoals skeletten of vlinders, wat nog meer?
Dia 2: De glazen vitrine zorgt ervoor dat je de dingen niet kunt aanraken en ze kunnen ook niet vies worden of kapot gaan (en je ziet hier ook tekstbordjes, evenals op dia 3)
- **Tekstbordjes:** bij spullen staan, en naast schilderijen hangen, bijna altijd bordjes of kaartjes waar

¹ Overigens zegt hij dat de dingen in een museum waardevol zijn omdat ze heel oud zijn, dat is natuurlijk onzin, er zijn ook musea met dingen die helemaal niet oud zijn en bovendien betekent dat iets oud is, niet automatisch dat het waardevol is!

² Een museum is een instelling die voorwerpen verwerft, onderzoekt, bewaart en daar goed voor zorgt en die het mogelijk maakt voor mensen om naar die voorwerpen te komen kijken, om daarvan te genieten en ervan te leren. Vertaald: een museum is een plaats waar spullen staan die daar goed bewaard worden omdat ze bijzonder zijn. Een museum is ook een plaats waar mensen naartoe kunnen gaan om die voorwerpen te bekijken.

informatie op staat.

Dia 3: De tekstbordjes helpen jou om te begrijpen wat je ziet, hoe oud het is, waar het vandaan komt, wie het gemaakt heeft, waar het vroeger voor gebruikt is...

- **Suppoosten:** mannen en vrouwen die bij het museum horen, soms in uniform, die ervoor zorgen dat je nergens aan zit.

Dia 4: De suppoosten bewaken de spullen – die zijn immers bijzonder – en soms weten ze ook iets over de spullen, zodat je ze er iets over kunt vragen.

- **(Niet altijd): rondleiders.** Zij vertellen verhalen bij de dingen in het museum.

Dia 5: Soms zie je rondleiders, en zeker als je met een klas op bezoek gaat. Dit is een oude zwart-wit foto van een rondleider met een groep kinderen in het Stedelijk Museum in Amsterdam.

- **Lampjes:** in musea hangen veel lampjes die op de bijzondere dingen schijnen zodat je die goed kunt zien.

Dia 6: De lampjes hangen zo, dat alle dingen mooi zijn verlicht; kijk maar hoe de schilderijen in een cirkel van licht hangen. Ze worden er extra bijzonder van (en je kunt alles goed zien).

- **Nog iets anders...?**

Waar dit alles om draait is dat een museum een plek is waar **bijzondere dingen** worden bewaard.

Rond dit onderdeel af met (nogmaals) de constatering dat er allerlei soorten musea bestaan. Met schilderijen, met natuurdingen zoals skeletten, schelpen en opgezette dieren, met oude dingen die mensen vroeger gebruikt hebben (gereedschap, meubels, kleding, speelgoed, dingen voor in de keuken, schoolspullen....) en met andere dingen die de leerlingen eventueel nog genoemd hebben. Terwijl jullie praten over musea, kun je verwijzen naar wat de leerlingen eventueel verteld hebben over hun verzamelingen.

- Als een verzameling mooi is neergezet, in de vensterbank, op planken in een kast, lijkt dat misschien al een beetje op een museum.
- Als je een verzameling hebt die je gebruikt, bijvoorbeeld om mee te spelen, dan is dat héél anders dan in een museum. Want daar mag je nou juist nergens aan zitten. Die spullen worden nooit meer gebruikt!
- Als een leerling vertelt over zijn verzameling, is dat zoals een rondleider in een museum.
- Als je heel zuinig bent op je verzameling en niemand mag er aan komen, dan is dat net zoals in een museum met bijzondere dingen. Je bent dan zelf net als een suppoost.

Doen: inbeelden en herinneringen bedenken

1: wat nu oud is, was vroeger nieuw (en wat nu nieuw is, wordt vanzelf oud)

Ga verder op het 'museum met oude dingen van vroeger' (oudheidkundig of historisch museum). Die dingen waren vroeger niet oud. Vroeger waren die dingen nieuw. Dat is een raar idee! Alles wat nu nieuw is, wordt vanzelf oud. Dit betekent dat de dingen die we nu gebruiken, op een dag ook oud zijn en misschien wel in een museum kunnen staan. Je kunt ter illustratie op een paar dingen in de klas wijzen. Op een dag staan die misschien wel in een museum. Over 50 jaar of 100 jaar.

Laat nu het oude voorwerp zien dat je van huis hebt meegenomen. Vertel wat je over dit voorwerp weet. Het is oud. Maar vroeger was het nieuw.

2: we doen alsof we oud zijn

De leerlingen doen hun ogen dicht en zijn helemaal stil.

Ze gaan zich inbeelden dat ze zelf oud zijn. Héél oud. Zo oud als een oma of een opa. Ze hebben heel veel jaren geleefd en allerlei dingen meegemaakt. Misschien hebben ze verre reizen gemaakt, misschien zijn ze wel naar Mars gevlogen en weer terug. Of heeft iemand wel 10 kinderen gekregen. De leerlingen doen hun ogen open. Ze zijn oud en ze gaan naar een museum waar dingen staan van vroeger. Van vroeger? Van deze tijd, de tijd waarin ze nu leven. Wat zouden ze in dat museum willen zien? De leerlingen kijken om zich heen en bedenken welke dingen van de klas ze willen bewaren voor het museum van later. Wat je kunt doen:

- elke leerling mag één ding pakken en op een tafel leggen, alles komt bij elkaar te liggen;
- of je laat eerst iedereen met een voorwerp in de kring zitten,
- of je doet optie 1 of 2 maar niet individueel maar in duo's of groepjes.

3: we maken ons museum van later en vertellen over 'vroeger'

Alle dingen die de leerlingen hebben verzameld staan bij elkaar of ze zitten ermee in de kring. Vragen die je kunt stellen:

- Waarom wil je dit bewaren?
- Wat kun je erbij vertellen?
- Jij bent een opa/oma. Heb je een herinnering bij dit ding? Vertel?

4: we bewaren onze herinneringen

Jullie kunnen van de voorwerpen een mooie tentoonstelling maken op een tafel, met een kleedje eronder. Je kunt er een bordje bij zetten: *Het museum van dingen die we nooit vergeten*, of: *Het museum van nu*. De leerlingen kunnen hun namen op stukjes papier schrijven en bij 'hun' voorwerpen zetten.

Je kunt nu ook nog met de leerlingen museumpje spelen. Een paar leerlingen zijn suppoost, een paar zijn rondleider, eentje is de leerkracht en de rest gaat in groepjes het museum bezoeken.

Verwoorden

Verwoord-leerdoelen:

- De leerling kan vertellen wat een museum is.

Reflectie

- Wat hebben we gedaan?
- Hoe ziet een museum er van binnen uit?
- Wat zijn er voor soorten musea/wat voor dingen worden er in musea bewaard?

Eventueel: uitbreiding

Tijdens deze lessenserie, of na de derde les, kun je leerlingen vragen om ook nog voorwerpen van thuis mee te nemen die ze voor altijd willen bewaren en waarvan ze het belangrijk vinden dat mensen die later kunnen zien. Deze voorwerpen komen in het 'museum van nu' of het 'museum van dingen die we nooit vergeten'.

Dit museum bestaat dan tijdelijk naast het 'museum van toen' in de museumkoffer, die in les 2 tevoorschijn komt.

Aan het eind van de lessenserie kan dit hedendaagse museum worden gepresenteerd aan de ouders.

Les 2 – Het museum komt in de klas

- Tijdsduur: 45 minuten of langer als je wilt
- Terugkijken: 5
- Doen: 35
- Verwoorden: 5
- Begrippen: museum, oudheidkamer
- Materialen:
 - De museumkoffer
 - Bijlage 1 - Geschiedenis van het museum
 - Bijlage 2 - De omschrijvingen van de voorwerpen

Vorbereiding voor de leerkracht:

Lees de geschiedenis van het museum. Lees ook de omschrijvingen bij de museumvoorwerpen alvast goed door. Haal de twee ingelijste foto's uit de museumkoffer. Houd de koffer nog even achter.

Terugkijken

Haal terug wat de vorige les is gedaan. Er zijn (dus) heel veel soorten musea, in Nederland en in alle landen van de wereld. Hele grote en hele kleine en alles daartussenin.

Doen

Vertel: Hier in de buurt is ook een museum. In Bleiswijk.³ Het is een museum voor de geschiedenis van Bleiswijk en omstreken. Er staan allemaal oude spullen en oude tekeningen, oude kaarten en oude foto's. Maar het museum heeft zelf ook een geschiedenis. Vertel hierover (bijlage 1: geschiedenis van het museum). Je hebt hierbij de twee ingelijste foto's uit de museumkoffer nodig.

Daarna: Het museum gaat dus dicht en de spullen verdwijnen in dozen en kratten. Wat nu? Praat hierover met de leerlingen. Wat kan het museum doen om ervoor te zorgen dat kinderen toch nog naar de spullen kunnen kijken?

Ten slotte haal je de museumkoffer in de klas. Maak hier een beetje een bijzonder moment van. Misschien was een van de leerlingen al op dit idee gekomen? Vertel dat in deze koffer dingen uit het museum zitten.

Maak de koffer open en laat de leerlingen rustig naar alle voorwerpen kijken. Daarna haal je ze er een voor een uit. Sommige dingen zitten in doosjes of blikjes. Uiteindelijk is alles uitgesteld op een tafel of in de kring (deze uitstalling heb je in de volgende les weer nodig dus zorg dat je hem kunt laten staan).

De leerlingen kijken en kunnen commentaar geven. Sommige voorwerpen zijn herkenbaar voor hen, andere niet. Wat zien we allemaal? Je kunt..

- Zelf een voor een de voorwerpen aanwijzen en vragen of iemand weet wat het is
- Leerlingen laten kiezen waar ze meer over willen weten (en waarom?)
- Bij de voorwerpen vragen of die nog steeds bestaan, maar dan in een moderne vorm/er anders uitzien; zo ja, laat de oude en de moderne voorwerpen zo zorgvuldig mogelijk beschrijven door een of meer leerlingen. Bijvoorbeeld: dit strijkijzer: is van ijzer, is bruin. En nu? van plastic en metaal, kleurtjes, stroomdraad.

³ De website: <https://www.ovmb.nl/>

- Bij een of meer voorwerpen geef je een beetje extra informatie (zie bijlage 2); kies er zoveel uit als geschikt en leuk is voor deze groep.
- Dan kies je samen met de groep 1 tot 3 voorwerpen uit die jullie het bijzonderst/gekst/mooist/etc. vinden. Zet om de beurt met het zaklampje zo'n voorwerp in het licht: net zoals in het museum voorwerpen mooi worden belicht. Bij die voorwerpen vertel je het uitgebreide verhaal (bijlage 2). Als er geen heel uitgebreid verhaal is (zoals bij het leesboekje) kun je wel het voorwerp heel uitgebreid laten bestuderen.
- Ten slotte kiest iedere leerling 1 voorwerp uit van de museumkoffer. Hij of zij moet in het hoofd prenten hoe het voorwerp heet en hoe het eruit ziet. Thuis gaat de leerling aan een grootouder of ander oud persoon vragen of die herinneringen heeft aan een dergelijk voorwerp. Zo ja, vraag aan grootouder etc. om daarover te vertellen en probeer het goed te onthouden. Zodat je het op school kunt doorvertellen.

TIP: je kunt ook de leerlingen in groepjes neerzetten en dan eerst zelf naar de voorwerpen laten kijken. Telkens 3 minuten en dan doordraaien.

Verwoorden

Verwoord-leerdoelen:

- De leerling kan vertellen wat een belang kan zijn van een oudheidkundig of 'geschiedenis' museum.

Reflectie

- Waarom gaan mensen naar een museum met spullen van vroeger?
- Waarom brengen mensen hun oude spullen naar een geschiedenismuseum?
- Waarom beginnen mensen zelf een oudheidkundige vereniging of een museum met oude spullen?

Huiswerk

De leerlingen vragen thuis aan een grootouder of ander oud persoon naar herinneringen bij het gekozen voorwerp.

Les 3 – Herinneringen bij de dingen

- Tijdsduur: 45 minuten
- Kijken en vertellen: 10 - 15
- Doen: 20
- Verwoorden: 5
- Begrippen: museum, herinneringen, waarde.
- Materialen:
 - de museumkoffer
 - bijlage 3 - Tekstbordjes
 - bijlage 4 - Museumteksten voor de leerlingen

Vorbereiding voor de leerkracht:

Kopieer de bijlage Tekstbordjes 3 x.

Kijken en vertellen

De leerlingen zitten voor de museum-uitstalling van de museumkoffer die jullie hebben gemaakt in de vorige les. Met het lampje licht je een voor een de voorwerpen uit waar een herinnering over is opgehaald bij een grootouder of ander oud persoon; de leerlingen vertellen de herinnering om de beurt.

Als iedereen klaar is vertel je dat de voorwerpen nu meer waard zijn geworden, want ze hebben meer herinneringen 'gekregen'. Als de leerlingen dit niet begrijpen, moet je maar eens vragen wat ze van een bepaald voorwerp vonden voordat je erover vertelde, en erna.

Doen

Wat nu nog ontbreekt in dit museum zijn de tekstbordjes. De leerlingen gaan die zelf maken. Er zijn 11 voorwerpen (incl. de foto's), in een groep met 30 leerlingen moeten soms 3 leerlingen 1 tekstbordje maken. Dan kan er 1 schrijver zijn, 1 bedenker en 1 nakijker, en ze moeten samen lezen. Of de leerlingen schrijven om de beurt.

Ieder groepje, duo of leerling (afhankelijk van de grootte van de groep) kiest een voorwerp uit. Ieder groepje krijgt een leeg tekstbordje en de tekst die bij het voorwerp hoort. Bij dat voorwerp maken ze zelf een tekstbordje. Hierop moet staan: de naam van het voorwerp. En wat extra informatie. Ze hoeven natuurlijk niet de hele tekst over te schrijven (van bijlage 4).

Als de tekstbordjes klaar zijn, worden ze bij de voorwerpen geplaatst.

Verwoorden

Verwoord-leerdoelen:

- De leerling kan vertellen dat de waarde van voorwerpen voor ons kan veranderen, bijvoorbeeld doordat we er meer vanaf weten.

Reflectie

- Wat hebben we gedaan?
- Welke dingen vond je aan het begin het mooist/leukst?
- Welke dingen vind je nu het mooist/leukst?
- Als er iets is veranderd: hoe komt dat?

Afsluiten

De museumkoffer wordt ingepakt. De deksel gaat erop. De koffer gaat weer naar de bibliotheek en andere kinderen kunnen nu de verhalen horen en de voorwerpen zien. De tekstbordjes blijven in de klas. Dat is jullie herinnering aan de dingen!

NB: Check bij het inpakken van de koffer de bijgevoegde inventarislijst (zie foto's) voor de plaatsing van de spulletjes; vóórdat je hem terugbrengt naar de bibliotheek.

Als de rondleiding van de ouders langs het 'museum van nu' is geweest, zet je de volgende les de voorwerpen nog één keer even in het zonnetje en bergen jullie ze daarna weer op.